

АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР
СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ

XL ХАРКІВСЬКІ ПОЛІТОЛОГІЧНІ ЧИТАННЯ

Трансформація світового порядку в ХХІ столітті та її вплив на життя українського суспільства

м. Харків, 31 жовтня 2025 р.

С М А Й Б У Т Н Є

У СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Ч ЮРИСПРУДЕНЦІЯ

А КУЛЬТУРОЛОГІЯ

А ПОЛІТОЛОГІЯ

С ПСИХОЛОГІЯ

ПЕДАГОГІКА

Н СОЦІОЛОГІЯ

І ЕКОНОМІКА

ФІЛОСОФІЯ

С ФІЛОЛОГІЯ

І ІСТОРІЯ

Т МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Б НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ
ХАРКІВСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПОЛІТОЛОГІВ

**ТРАНСФОРМАЦІЯ СВІТОВОГО
ПОРЯДКУ В ХХІ СТОЛІТТІ
ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЖИТТЯ
УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(ХЛ Харківські політологічні читання,
м. Харків, 31 жовтня 2025 р.)**

Харків
«Право»
2025

DOI: <https://doi.org/10.31359/9786178617592>

УДК 001+070+13+14+159.9+165+17+316+32+33+34+35+37+658+81+94
Т68

*Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ МОН України
№ 658 від 30 вересня 2025 р.*

Редакційна колегія:

Герасіна Л. М., докторка соціологічних наук, професорка (голова);

Куц Г. М., докторка політичних наук, професорка;

Панфілов О. Ю., доктор філософських наук, професор;

Прудников В. А., кандидат юридичних наук, доцент;

Чернишова Т. О., кандидатка філологічних наук, доцентка

Трансформація світового порядку в XXI столітті та її вплив
Т68 на життя українського суспільства : матеріали Всеукр. наук.-
практ. конф. (ХЛ Харків. політол. читання, м. Харків, 31 жовт.
2025 р.) / [редкол.: Герасіна Л. М. (голова), Куц Г. М., Панфілов
О. Ю. та ін.] ; Аналіт. центр сучас. гуманітаристики ; Харків.
асоц. політологів. – Харків : Право, 2025. – 130 с. – DOI: <https://doi.org/10.31359/9786178617592>.

ISBN 978-617-8617-59-2

Матеріали конференції містять доповіді, у яких висвітлено між-
народні політичні, геополітичні, економічні, дипломатичні аспекти
трансформації світового порядку в XXI столітті та її вплив на життя
українського суспільства в умовах російської агресії, пошук шляхів
забезпечення національної стійкості, впевненості в перемозі.

УДК 001+070+13+14+159.9+165+17+316+32+33+34+35+37+658+81+94

Відповідальність за достовірність наданих матеріалів несуть автори.

ISBN ISBN 978-617-8617-59-2

© ГО «Аналітичний центр сучасної
гуманітаристики», 2025

© Харківська асоціація політологів, 2025

Секція: Міжнародні відносини

Белоус Н. М.,
здобувачка вищої освіти
другого освітнього рівня,
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця

ВЗАЄМОДІЯ УКРАЇНА – НАТО: КОНТЕКСТ І ПЕРСПЕКТИВИ

Кожна держава, формуючи свою зовнішню політику, виходить із низки пріоритетів, що базуються на її національних інтересах та стратегічних цілях. Згідно з теорією реалізму, у розрізі міжнародних відносин зовнішньополітичні пріоритети будь-якої держави будуються навколо захисту її суверенітету, територіальної цілісності та забезпечення безпеки [1, с. 105]. Держави діють на міжнародній арені, виходячи з прагматичних та егоїстичних інтересів, прагнучі до максимізації своєї влади та безпеки в умовах анархії міжнародної системи. У свою чергу, ліберальна теорія наголошує на значущості міжнародного співробітництва, економічної взаємозалежності та участі у глобальних інститутах для забезпечення стабільності та процвітання. Лібералізм передбачає, що інтеграція в міжнародні структури, такі як Європейський Союз, Світова організація торгівлі або ООН, сприяє зміцненню економічного зростання, стабільності та миру між державами через розвиток взаємних зв'язків та інституційних гарантій [1, с. 116–118].

З моменту здобуття незалежності 1991 р. Україна зіткнулася з необхідністю вироблення зовнішньополітичної стратегії, що відповідає її новим умовам – політичним (перехід до демократичного устрою та формування нової державної системи супроводжувалися політичною нестабільністю, частотою зміною еліт та внутрішніми конфліктами, що ускладнювало визначення чітких зовнішньополітичних пріоритетів); економічним (перехід від планової економіки до ринкової, деіндустріалізація та залежність від міжнародних позик обмежували можливості України для активної участі у міжнародних економічних проектах); геополітичним (Україна опинилася на стику інтересів Росії та Заходу, що підтримує демократичні реформи та інтеграцію країни в євроатлантичні структури). У зв'язку з чим зовнішньополітичні орієнтири

України опинилися в центрі протиріч, обумовлених не лише її географічним розташуванням між Європою та Росією, а й внутрішніми викликами, включаючи політичну нестабільність, економічні проблеми та кризу у сфері національної ідентичності [2].

Важливою віхою в зовнішньополітичній діяльності незалежної України стали діалог і співробітництво з НАТО. Вони розпочалися, коли Україна, яка щойно набула державної незалежності, вступила до Ради північноатлантичного співробітництва (1991 рік). Україна першою серед держав колишнього СРСР приєдналася 8 лютого 1994 р. до Програми НАТО «Партнерство заради миру». Відносини набули подальшого розвитку внаслідок підписання у 1997 році Хартії про особливе партнерство [3]. На основі Хартії було створено Комісію Україна – НАТО як основний орган розвитку відносин Україна – НАТО і управління заходами співробітництва. На Бухарестському саміті у 2008 р. держави – члени Альянсу погодилися, що Україна стане членом НАТО, зазначивши, що наступним кроком на шляху України до НАТО повинно було стати подання заявки на приєднання до Плану дій щодо членства (ПДЧ) – програми НАТО, що охоплює політичні, економічні, оборонні, ресурсні, безпекові і правові реформи в країнах-кандидатах. У 2009 р. було запроваджено Річну національну програму (РНП) як ключовий інструмент просування України до євроатлантичної інтеграції і запровадження відповідних реформ.

У період з 2010 до 2014 рр. Україна дотримувалася політики позаблоковості, відмовившись від неї внаслідок російської агресії [4]. У червні 2017 р. Верховна Рада України ухвалила закон, за яким членство в НАТО було знову оголошено стратегічною метою зовнішньої і безпекової політики країни. У 2019 р. набула чинності відповідна поправка до Конституції України. У вересні 2020 р. Президент Володимир Зеленський ухвалив нову Стратегію національної безпеки України, яка забезпечує основу для розвитку особливого партнерства між Україною і НАТО, маючи на меті вступ України до Альянсу. У вересні 2022 р. у світлі намагань Росії здійснити незаконну анексію українських територій, Україна знову висловила прохання про вступ до НАТО.

У 2023 р. на заміну Комісії Україна – НАТО створено Раду Україна – НАТО, у складі якої держави – члени Альянсу і Україна засідають як рівні. Зміна формату свідчить про зміцнення політичних зв'язків між Україною і НАТО і вищий ступінь інтеграції України до Альянсу. На Вільнюському саміті у 2023 р. держави – члени Альянсу скасували вимогу виконання

Україною ПДЧ, внаслідок чого шлях України до НАТО скоротиться з двох до одного етапу. На Вашингтонському саміті у 2024 р. держави – члени Альянсу заявили, що продовжуватимуть підтримувати Україну на її незворотному шляху до членства в НАТО, знову підтвердивши, що зможуть запросити Україну вступити до Альянсу, коли держави – члени погодяться і будуть виконані умови.

НАТО у найрішучіший спосіб засудило загарбницьку війну Росії проти України. Російська агресія істотно підриває євроатлантичну і глобальну безпеку і становить тяжке порушення міжнародного права. Згідно з відповідними резолюціями Генеральної Асамблеї ООН, держави – члени НАТО вимагають, щоб Росія негайно поклала край війні, припинила застосування сили проти України і беззастережно вивела усі свої війська з території України.

Держави – члени Альянсу не визнають і ніколи не визнають незаконну і нелегітимну анексію Росією українських територій, включаючи Крим. Відколи Росія здійснила нелегальну анексію Криму і від початку її агресії на сході України у 2014 році, збільшено підтримку України з боку НАТО у галузі розвитку спроможностей і розбудови потенціалу, а також забезпечено підготовку десятків тисяч українських військовослужбовців.

З часу Варшавського саміту НАТО у 2016 р. практичну підтримку України з боку НАТО оформлено у вигляді Комплексного пакету допомоги (КПД). На Мадридському саміті у 2022 р. держави – члени Альянсу підсилили КПД для збільшення допомоги Україні. На Вільнюському саміті НАТО у 2023 р. держави – члени Альянсу ухвалили рішення про перетворення КПД на багаторічну програму допомоги, щоб сприяти відбудові структур безпеки і оборони України і переходу до цілковитої взаємосумісності з НАТО.

На Вашингтонському саміті у 2024 р. держави – члени НАТО вирішили запровадити Ініціативу НАТО з безпекової допомоги і навчання для України (NSATU) з метою координації постачання державами – членами Альянсу і партнерами військового обладнання і техніки і організації підготовки. Вони також оголосили Зобов'язання щодо довгострокової безпекової допомоги Україні, згідно з яким буде забезпечено базове фінансування на рівні щонайменше 40 мільярдів євро протягом наступного року і надаватиметься сталий рівень безпекової допомоги у майбутньому. Протягом 2024 р. держави – члени НАТО надали Україні понад 50 мільярдів євро, причому майже 60% цих коштів виділено європейськими членами Альянсу і Канадою. Протягом 2025 р. держави – члени Альянсу дотепер зобов'язалися додатково ви-

ділити 35 мільярдів євро на безпекову допомогу Україні і планується, що така підтримка триватиме і далі [5].

Солідарність НАТО з урядом і народом України, які героїчно захищають свою державу, свою землю і спільні європейські цінності, є непохитною. Альянс цілковито підтримує право України на самооборону, закріплене у Статті 51 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Аналіз сучасного стану та шляхів розвитку міжнародних відносин Україна – НАТО на основі динаміки розвитку співробітництва за 1991–2025 рр. свідчить про ряд характерних рис [6]. Серед ключових ознак – розвиток інституційно-правових засад взаємодії держав із початку 1991 р. до 2010-х рр. для забезпечення співпраці у сфері розвитку регіональної євроатлантичної безпеки, управління кризами та запобігання конфліктів, у врегулюванні конфліктів та виконанні операцій, у політичній, економічній, правовій та оборонній сферах. Із початку ескалації збройного конфлікту на сході України та анексії Криму у 2014 р., а також зі зміною уряду в Україні, посилюється прагнення до членства в НАТО. Із початком повномасштабної війни співпраця між Україною – НАТО посилюється, зокрема в інституційному вимірі завдяки створенню відповідної Ради, збільшенню фінансової підтримки та допомоги державами-членами Альянсу. У перспективі відносини України та держав-членів Альянсу будуть побудовані на узгодженні заходів у межах стратегії всеохоплюючої оборони, стійкості для сприяння регіональній безпеці та миру [7].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: навч. посіб. / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2016. 540 с.
2. Політико-правова ментальність українського соціуму в умовах європейської інтеграції: монографія / [О. О. Безрук, В. С. Бліхар, Л. М. Герасіна та ін.]; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2019. 744 с.
3. Алексієвєць Л., Алексієвєць М. Трансформація відносин України та НАТО в 1991–2019 рр.: історичний аспект. *Український історичний журнал*. 2020. Вип. 1. С. 126–142. DOI: 10.15407/uhj2020.01.126.
4. Алексієвєць М., Алексієвєць Л., Знак В. Україна – НАТО: історіографія відносин (1991–2020). *Сторінки історії*. 2022. Вип. 55. С. 1–10. DOI: 10.20535/2307–5244.55.2022.269746.
5. Relations with Ukraine. *NATO*. 26 Jun. 2025. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_37750.htm (accessed date: 20.10.2025).

6. Шишкін І., Воронова О., Дацьо Т. Міжнародні відносини Україна – НАТО: сучасний стан і шляхи розвитку. *Journal of Innovations and Sustainability*. 2023. Vol. 7, No. 3. DOI: 10.51599/is.2023.07.03.02.

7. Мелещенко Т. В. Україна – НАТО: проблеми і перспективи партнерства. *Проблеми всесвітньої історії*. 2023. №4. С. 113–127.

Науковий керівник: доктор філософських наук, професор *М. П. Требін*

Герасіна Л. М.,
докторка соціологічних наук,
професорка,
Аналітичний центр сучасної
гуманітаристики (м. Чернівці)

НЕСТАБІЛЬНІСТЬ СВІТОВОГО ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ СУЧАСНОСТІ: ОБ'ЄКТИВНІ Й СУБ'ЄКТИВНІ ЧИННИКИ

Науковий дискурс відносно змісту та розвитку світового політичного процесу за сучасних умов потребує певного оновлення. Представляється, що недостатньо узагальнювати його сутність до «сукупності дій та взаємовідносин суб'єктів політики в тих сферах міжнародних відносин, що мають глобальне значення для всього людства» [1]. Дослідження *світового політичного процесу*, як рухливого, глобально інтегрованого феномену, мають акцентувати сучасний вимір, тобто потребують доктринального аналізу тенденцій, що складаються з актуальних подій та різнопланової діяльності суверенних держав й інших акторів світового чи континентального рівня. У методологічному аспекті тут найкраще діють «світосистемний аналіз» І. Валлерстайна і концепція Й. Галтунга, де світовий політичний процес та його еволюція представлені функцією гетерогенної мегасистеми, якій властиві політична й економічна неоднорідність складових елементів та їх діалектична, мультиполярна взаємозалежність [2; 3].

Представляється важливим довести наукову позицію, що «світовий політичний процес» сучасності дійсно є консолідованою політичною діяльністю всіх учасників міжнародних відносин, але в реальних умовах глобалізаційних зрушень і турбуленції світосистеми він діалектично характеризується суперечливими трендами – як загостренням глобальної конкуренції

ЗМІСТ

Секція: Політичні науки

Моргун М. Г.

Особливості та перспективи політичної реклами в Україні 3

Требін М. П.

Осмислюючи Гельсінський процес: до 50-річчя підписання
Заключного акту Наради з безпеки і співробітництва в Європі. 6

Секція: Міжнародні відносини

Белоус Н. М.

Взаємодія Україна – НАТО: контекст і перспективи 25

Герасіна Л. М.

Нестабільність світового політичного процесу сучасності:
об'єктивні й суб'єктивні чинники 29

Tsivatyi V. G.

The transformation of the world order in the 21st century and
its impact on the life of ukrainian society: international political,
geopolitical and diplomatic aspects 33

Секція: Юридичні науки

Кононенко М. О.

Поняття і ознаки публічно-правових (міжнародних) спорів,
сторонами яких є міжнародні організації 39

Секція: Історичні науки

Костиця С. А.

Соціокультурна місія Першої леді України: нові підходи
до жіночого лідерства у ХХІ столітті 43

Секція: Філософські науки

Палагута В. І.

Надзвичайний стан як парадигма сучасного західного
суспільства..... 47

Сідоркіна О. М., Скиба О. П.

Трансформації у системі соціальних комунікацій:
філософський контекст. 50

Чаплінський Р. О.

Людина у динаміці віртуально-комунікаційного простору..... 54

Наукове видання

ТРАНСФОРМАЦІЯ СВІТОВОГО ПОРЯДКУ В ХХІ СТОЛІТТІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(ХЛ Харківські політологічні читання,
м. Харків, 31 жовтня 2025 р.)

Редактор *Т. О. Чернишова*

Підписано до друку 05.11.2025. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 7,6. Обл.-вид. арк. 7. Тираж 100 пр. Зам. № 480

ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20, (063) 254-50-84
Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>
Е-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
Е-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт»,
вул. Весніна, 12, Харків, 61023, Україна
Тел. (057) 717-25-44
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5748 від 06.11.2017